

بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام در مورد کم خونی فقر آهن، سال ۱۳۹۲

فروغ شهبالوند^۱، زینب غضنفری^۲، اسکندر غلامی پریزاد^{۳*}، عبدالحسین پورنجف^۴، الهام رنجبر^۱

(۱) گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران
(۲) گروه آموزش بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران
(۳) گروه بهداشت حرفه ای، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران

تاریخ دریافت: ۹۳/۸/۵

تاریخ پذیرش: ۹۴/۲/۲

چکیده

مقدمه: کم خونی فقر آهن یک مسئله جدی و مهم بهداشتی-درمانی است و در حال حاضر یکی از مهم ترین مسایل تغذیه ای در سراسر جهان به شمار می رود. این مطالعه با هدف بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام در مورد کم خونی فقر آهن در سال ۱۳۹۲ انجام شد.

مواد و روش ها: این مطالعه توصیفی-تحلیلی (مقطعی) روی ۲۹۱ دانش آموز دختر مقطع دبیرستان که به روش تصادفی خوشه ای از ۲۵ دبیرستان سطح شهر ایلام انتخاب گردیدند، انجام شد. داده ها بر اساس پرسش نامه ای محقق ساخته جمع آوری و توسط نرم افزار SPSS vol.16 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته های پژوهش: نتایج نشان داد که ۱۸/۲ درصد دانش آموزان دارای آگاهی خوب، ۴۹/۵ درصد نگرش خوب و ۱۳/۷ درصد عملکرد خوب بودند. آزمون مجذور کای ارتباط معنی داری بین عملکرد دانش آموزان نسبت به کم خونی فقر آهن و رشته تحصیلی نشان داد ($P < 0.05$)، اما بین آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان نسبت به کم خونی فقر آهن و سایر متغیرهای دموگرافیک ارتباط معنی داری مشاهده نگردید ($P > 0.05$).

بحث و نتیجه گیری: با توجه به نتایج این مطالعه و اهمیت موضوع کم خونی فقر آهن و آثار سوء آن بر میزان یادگیری و افت تحصیلی دانش آموزان، اجرای برنامه آموزشی درباره کم خونی فقر آهن برای این گروه از دانش آموزان ضروری به نظر می رسد.

واژه های کلیدی: آگاهی، نگرش، عملکرد، کم خونی فقر آهن، ایلام، دانش آموزان دختر دبیرستانی

*نویسنده مسئول: گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران

مقدمه

کمبود آهن شایع ترین کمبود تغذیه ای در دنیا است (۳-۱). کم خونی فقر آهن یک مسئله جدی و مهم بهداشتی-درمانی است که بر رشد جسمی، روانی و توانایی فرد برای انجام کار تاثیر می گذارد و در حال حاضر یکی از مهم ترین مسایل تغذیه ای در سراسر جهان به شمار می رود (۴).

سازمان بهداشت جهانی تخمین می زند که حدود ۲ میلیارد نفر یا ۴۰ درصد جمعیت جهان از مشکل کم خونی رنج می برند. شیوع کم خونی در گروه دانش آموزان ۴۰ درصد است. فقر آهن بی شک شایع ترین علت آنمی در کشورهای جهان سوم و شایع ترین بیماری های مزمن انسان بوده و حدود ۳۰ درصد مردم جهان به آن مبتلا هستند (۵). شیوع فقر آهن در کشورهای توسعه یافته ۰/۷ درصد و در کشورهای در حال توسعه ۵۱ درصد گزارش شده است. در ایران سال ۱۳۸۶ نیز با توجه به باورهای تغذیه ای و سبک زندگی، شیوع آنمی فقر آهن بین ۳۶/۵-۲/۴ درصد در مناطق مختلف کشور گزارش شد (۶). در آمار ارائه شده از ایران سال ۱۳۸۱ حدود ۳۰ تا ۵۰ درصد زنان و کودکان به ویژه در خانوارهای کم درآمد دچار کمبود آهن بوده و شیوع کم خونی در زنان ۱۵ تا ۴۵ درصد و در دختران نوجوان تا ۳۰ درصد گزارش شده است (۵).

از اهداف مردم سالم تا سال ۲۰۱۰ از طرف سازمان بهداشت جهانی، کاهش وقوع آنمی فقر آهن به کمتر از ۵ درصد در نوپایان، ۱ درصد در سنین قبل از مدرسه و ۷ درصد در زنان در سنین تولید مثل بدون توجه به نژاد آن ها است (۷). عمده ترین گروه های در معرض خطر کم خونی فقر آهن شامل زنان باردار (۵۶ درصد)، کودکان (۴۴ درصد) و زنان در سنین باروری (۴۴ درصد) می باشد (۸).

قریب ۵۰ درصد از کم خونی ها ناشی از کمبود آهن است. گرچه کم خونی ناشی از کمبود آهن یک عارضه چند عاملی است ولی عمدتاً به دنبال افزایش نیاز و عدم تامین آن، دریافت ناکافی، نارسایی در جذب و انتقال آهن، دفع فیزیولوژیکی از طریق عادت ماهیانه و خونریزی حاد و مزمن اتفاق می افتد (۹، ۷).

در سنین شیرخوارگی و نوپایی تفاوت جنسی در شیوع کم خونی فقر آهن وجود ندارد، اما در سنین بلوغ شیوع آن در دختران بیشتر از پسران است و به همین علت بسیاری از مطالعات در این گروه جنسی انجام شده است (۱۱، ۱۰). شیوع کم خونی فقر آهن در دختران بعد از بلوغ به دلیل خونریزی ماهیانه و جهش رشد بدن افزایش می یابد. این دختران بعد از ازدواج و بعد از بارداری از کمبود آهن شدیداً رنج می برند و در این میان نه تنها خطر مرگ و میر به دلیل خونریزی هنگام زایمان افزایش می یابد، بلکه نوزادی که به دنیا می آورند، کم وزن و یا نارس بوده و ذخایر کافی ندارد (۱۲). کم خونی ناشی از کمبود آهن گذشته از این که خود بیانگر وضعیت بد تغذیه ای و ناخوشی است، دارای پیامدهای فراوانی نیز می باشد. مهم ترین اثر آن مرگ و میر کودکان و مادران باردار است که شواهد فراوانی در خصوص آن وجود دارد. به علاوه این نوع کم خونی بر فعالیت ها و ظرفیت های یادگیری و توان جسمی افراد اثر منفی داشته و به این ترتیب اثرات نامطلوب اقتصادی اجتماعی مهمی بر جا می گذارد (۷). هم چنین باعث افزایش بیماری های عفونی، تپش قلب، رنگ پریدگی، ضعف، خستگی زودرس، اختلال گوارش، نارسایی نورولوژیک و اختلال در تنظیم درجه حرارت بدن می شود (۱۳، ۹).

کنترل کم خونی بیشترین منافع بهداشت عمومی را به دنبال دارد که شامل کاهش مرگ و میر در زنان حامله و نوزادانشان، بهبود رشد و نمو و افزایش توان کاری در بزرگسالان است (۸). هم چنین درمان کم خونی ناشی از فقر آهن می تواند سطح تولید ملی را تا ۲۰ درصد افزایش دهد (۱۲). یکی از مهم ترین اقدامات برای پیشگیری از کم خونی ناشی از فقر آهن، آموزش تغذیه به منظور ایجاد تعادل و تنوع در برنامه غذایی روزانه است (۱۴، ۶). اگر چه در برخی مطالعات آموزش توانسته است در افزایش آگاهی نسبت به کم خونی موثر باشد اما همه تحقیقات نتایج مشابهی گزارش نکرده اند در بعضی از مطالعات آموزش یا اثر محدودی بر افزایش آگاهی داشته و یا بی اثر بوده است (۱۵). با تشخیص زودرس کم خونی فقر آهن با اصلاح وضعیت

تغذیه و تجویز مکمل آهن، این مشکل قابل پیشگیری و درمان است (۱۶).

با توجه به فقدان مطالعات جامع در این زمینه در شهر ایلام و لزوم برنامه ریزی جهت اجرای مداخلات موثر با توجه به عوارض جدی کم خونی فقر آهن و نیز سیاست جدید کشور در جهت افزایش موالید و از سوی دیگر عادات غذایی و فرهنگی خاص منطقه، انجام این مطالعه با هدف بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام در مورد کم خونی ناشی از فقر آهن ضروری به نظر می رسد.

مواد و روش ها

این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی (مقطعی) بود که در سال ۱۳۹۲ روی ۲۹۱ دختر دبیرستانی شهر ایلام انجام شد. با فرض $P=0.5$ و برای دقت $d=0.06$ و حدود اطمینان ۹۵ درصد، با استفاده از فرمول آماری کوکران نمونه ای به حجم $n=250$ نفر به دست آمد که در این مطالعه ۲۹۱ نفر مورد بررسی قرار گرفتند.

جمعیت مورد مطالعه از پایه اول، دوم و سوم در کلیه رشته های ریاضی، تجربی، انسانی، فنی حرفه ای و کار و دانش با روش نمونه گیری تصادفی و خوشه ای انتخاب شدند. به این ترتیب که از بین ۲۵ دبیرستان دخترانه ۱۳ دبیرستان را به طور خوشه ای از نقاط مختلف شهر ایلام انتخاب و در هر دبیرستان از هر یک از سه مقطع تعدادی دانش آموز به طور تصادفی انتخاب شدند.

ابزار گردآوری داده ها پرسش نامه ای محقق ساخته مشتمل بر چهار بخش دموگرافیک، آگاهی، نگرش و عملکرد بود. در این مطالعه سنجش آگاهی به وسیله ۱۸ سوال دارای سه پاسخ صحیح، غلط و نمی دانم که به ترتیب دارای امتیازهای ۲، ۱ و ۰ بوده انجام شد. سنجش نگرش به وسیله ۱۱ سوال که بر اساس مقیاس لیکرت و به صورت طیف: کاملاً موافقم، موافقم، مخالفم، کاملاً مخالفم و نظری ندارم و با امتیازهای: ۵، ۴، ۳، ۲ و ۱ بود، صورت گرفت. سنجش عملکرد نیز به وسیله ۱۹ سوال که با توجه به جهت و چگونگی پاسخ امتیاز لازم در نظر گرفته شد. به طور کلی سوالات آگاهی، نگرش و عملکرد در چهار محور تغذیه ای (مواد غذایی حاوی آهن و مواد غذایی که

جذب آهن را کاهش می دهند)، بالینی (علل و عوارض فقر آهن)، تشخیص و درمان کم خونی فقر آهن تنظیم شده بودند. برای ارزیابی روایی پرسش نامه نقطه نظرات متخصصین، صاحب نظران، پژوهشگران اعمال و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ که برای سوالات آگاهی ۷۳ درصد، برای سوالات نگرش ۷۵ درصد و سوالات عملکرد برابر ۹۳ درصد بود مورد تایید قرار گرفت.

پس از اخذ مجوز از آموزش و پرورش شهرستان ایلام و هماهنگی با مسئولین هر دبیرستان، اهداف مطالعه تشریح و توضیحات لازم در اختیار دانش آموزان قرار گرفت. پس از بیان هدف از مطالعه و ارائه توضیحات لازم به دانش آموزان در صورت تمایل آن ها پرسش نامه ها توزیع و در صورت وجود هر گونه سوال یا ابهام در مورد تکمیل پرسش نامه توضیحات لازم ارائه شد.

اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS vol.16 و آزمون های پارامتری تی تست، آنالیز واریانس ANOVA، آزمون فیشر و آزمون χ^2 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای توصیف داده های کیفی از جداول فراوانی مطلق و نسبی و جهت توصیف متغیرهای کمی از میانه و میانگین استفاده شد. سطح معنی داری در این مطالعه ($P<0.05$) بود.

یافته های پژوهش

در این مطالعه ۲۹۱ نفر از دختران دبیرستانی شهر ایلام در سال ۱۳۹۲ مورد مطالعه قرار گرفتند. توزیع خصوصیات جمعیت شناختی خانواده این دانش آموزان در جدول شماره ۱ نشان داده شده است. بر اساس نتایج این مطالعه، از نظر تحصیلات اکثر پدران این دانش آموزان دیپلم و بالاتر (۵۸/۸ درصد) بودند. ۴۷/۴ درصد پدرانشان کارمند بودند. ۴۱/۲۳ درصد مادران دارای تحصیلات دیپلم و بالاتر بودند. هم چنین بیشتر مادران خانه دار (۸۵/۶ درصد) بودند. از نظر وضعیت مسکن ۲۵۳ نفر (۸۶/۹ درصد) از دانش آموزان در منازل شخصی زندگی می کردند. از نظر بعد خانوار اکثر دانش آموزان (۴۸/۷۹ درصد) در خانواده های با ۴ فرزند و بیشتر از آن زندگی می کردند. هم چنین ۵۸/۱ درصد خانواده های دانش آموزان دارای درآمد ماهیانه

۶۵۰/۰۰۰ تومان و بالاتر از آن بود. از نظر برخورداری از اینترنت ۵۵ درصد (۱۶۰ نفر) به اینترنت دسترسی داشتند. از این جمعیت ۲۶/۵ درصد در رشته تجربی، ۲۰/۳ درصد در رشته ریاضی، ۲۸/۵ درصد در رشته انسانی، ۱۱ درصد در رشته فنی حرفه ای و کار و دانش و ۱۳/۷ درصد در پایه اول دبیرستان مشغول به تحصیل بودند. میانگین وزن در این جمعیت ۵۶/۲۶±۱۱/۶۰۳ بود.

جدول شماره ۱. توزیع فراوانی مطلق و نسبی متغیرهای جمعیت شناختی در دختران دبیرستانی شهر ایلام در مورد کم خونی فقر آهن

متغیرهای دمو گرافیکی		تعداد(درصد)
میزان تحصیلات پدر	بی سواد	۳۵ (۱۲٪)
	ابتدایی	۴۹ (۱۶/۸٪)
	راهنمایی و دبیرستان	۳۶ (۱۲/۴٪)
	دیپلم و بالاتر از دیپلم	۱۷۱ (۵۸/۸٪)
شغل پدر	بیکار	۲۲ (۷/۶٪)
	کارگر	۳۵ (۱۲٪)
	کارمند	۱۳۸ (۴۷/۴۱٪)
	سایر	۹۶ (۳۲/۹۹٪)
میزان تحصیلات مادر	بی سواد	۴۰ (۱۳/۷٪)
	ابتدایی	۸۰ (۲۷/۵۳٪)
	راهنمایی و دبیرستان	۵۱ (۱۷/۵۴٪)
	دیپلم و بالاتر از دیپلم	۱۲۰ (۴۱/۲۳٪)
شغل مادر	خانه دار	۲۴۹ (۸۵/۶٪)
	شاغل	۱۲۰ (۱۴/۴٪)
تعداد فرزندان خانواده	۲-۱ نفر	۷۰ (۲۴/۰۵٪)
	۳ نفر	۷۹ (۲۷/۱۶٪)
	۴ نفر و بالاتر	۱۴۲ (۴۸/۷۹٪)
درآمد خانوار (هزار تومان)	کمتر از ۲۰۰	۲۱ (۷/۲٪)
	۲۰۰-۵۰۰	۴۷ (۱۶/۱٪)
	۵۰۰-۶۵۰	۵۴ (۱۸/۶٪)
	بالاتر از ۶۵۰	۱۶۹ (۵۸/۱٪)

درصد دارای نگرش ضعیف، ۸/۹ درصد نگرش متوسط و ۴۹/۵ درصد نگرش خوب داشته اند. ۱۷/۵ درصد عملکرد ضعیف، ۶۸/۷ درصد عملکرد متوسط و ۱۳/۷ درصد عملکرد خوب داشته اند.

در جدول شماره ۲ وضعیت آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان ارائه گردیده است. نتایج در رابطه با میزان آگاهی دانش آموزان نشان می دهد که ۱۴/۴ درصد دارای آگاهی ضعیف، ۶۷/۴ درصد آگاهی متوسط و ۱۸/۲ درصد آگاهی خوب داشتند. هم چنین ۴۱/۶

جدول شماره ۲. توزیع فراوانی وضعیت میزان آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام در مورد کم خونی ناشی از فقر آهن

متغیر	وضعیت		
	ضعیف	متوسط	خوب
آگاهی	۴۲ (۱۴/۴٪)	۱۹۶ (۶۷/۴٪)	۵۳ (۱۸/۲٪)
نگرش	۱۲۱ (۴۱/۶٪)	۲۶ (۸/۹٪)	۱۴۴ (۴۹/۵٪)
عملکرد	۵۱ (۱۷/۵٪)	۲۰۰ (۶۸/۷٪)	۴۰ (۱۳/۷٪)

نتایج آزمون مجذور کای نشان می دهد که بین عملکرد دانش آموزان و رشته تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد ($P=0.018$) (جدول شماره ۳). در حالی که بین آگاهی و نگرش آن ها با این متغیر رابطه معنی داری وجود ندارد. سطح عملکرد خوب در دانش آموزان رشته تجربی نسبت به سایر رشته ها از درصد بیشتری

برخوردار است. بین متغیرهای تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، شغل پدر، شغل مادر، وضعیت مسکن، وضعیت برخورداری از اینترنت، بعد خانوار و درآمد خانوار با آگاهی، نگرش و عملکرد رابطه معنی داری وجود ندارد ($P>0.05$).

جدول شماره ۳. تعیین وضعیت ارتباط بین عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام نسبت به کم خونی فقر آهن و رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	عملکرد			
	ضعیف (فراوانی درصد)	متوسط (فراوانی درصد)	خوب (فراوانی درصد)	جمع (فراوانی درصد)
تجربی	۱۲ (۱۵/۶٪)	۵۱ (۶۶/۲٪)	۱۴ (۱۸/۲٪)	۷۷ (۲۶/۴۶٪)
ریاضی	۴ (۶/۸٪)	۴۵ (۷۶/۳٪)	۱۰ (۱۶/۹٪)	۵۹ (۲۰/۳۷٪)
انسانی	۲۵ (۳۰/۱٪)	۵۲ (۶۲/۷٪)	۶ (۷/۲٪)	۸۳ (۲۸/۵۲٪)
فنی حرفه ای و کار و دانش	۳ (۹/۴٪)	۲۵ (۷۸/۱٪)	۴ (۱۲/۵٪)	۳۲ (۱۰/۹۹٪)
پایه اول (بدون رشته تحصیلی)	۷ (۱۷/۵٪)	۲۷ (۶۷/۵٪)	۶ (۱۵٪)	۴۰ (۱۳/۷٪)
جمع	۵۱ (۱۷/۵٪)	۲۰۰ (۶۸/۷٪)	۴۰ (۱۳/۷٪)	۲۹۱ (۱۰۰٪)

نتایج آزمون آنالیز واریانس نشان می دهد که تفاوت معنی داری بین سطوح آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی و وزن وجود ندارد ($P>0.05$).

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی این مطالعه بررسی تعیین وضعیت آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام در مورد کم خونی ناشی از فقر آهن به منظور تدوین برنامه های آموزشی و راهکارهایی در جهت پیشگیری از فقر آهن و کم خونی ناشی از آن بوده که با توجه به نقش کلیدی دختران در خانواده از اهمیت به سزایی برخوردار است. چنان چه در مطالعه حاضر مشاهده شد تعداد دانش آموزانی که آگاهی و عملکردشان در سطح خوب بوده کم است. مطالعه ای که توسط اجیدوکان صورت گرفت گویای آن است که میزان آگاهی دانش آموزان پایین بوده است (۱۷). هم چنین در مطالعه ای که توسط حسینی و همکاران صورت گرفته است میزان آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان ضعیف ارزیابی شده است (۸). علاوه بر این در مطالعه ای که توسط ایوان بقاء و همکاران صورت گرفت سطح آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان متوسط ارزیابی شد (۷).

بنا بر این مطالعات حاضر نشان می دهند میزان آگاهی، نگرش و عملکرد مطلوب دانش آموزان کم است. در این مطالعه مشاهده گردید که بین متغیرهای آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان با تحصیلات والدین رابطه معنی داری وجود ندارد، در حالی که در مطالعه حسینی و همکاران تحصیلات مادر از عوامل موثر بر آگاهی و عملکرد دانش آموزان بود (۸). هم چنین در تحقیق منصوریان و همکاران بین متغیرهای آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان با تحصیلات مادر ارتباط معنی داری از نظر آماری وجود داشت. در این مطالعه میزان آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزانی که میزان تحصیلات مادران آن ها دیپلم یا بالاتر بود، به طور معنی داری بیشتر از سایرین بود (۱۸). علاوه بر این نتایج تحقیق شاکری نژاد و همکاران نشان داد دانش آموزانی که تحصیلات پدر آن ها دیپلم و بالاتر بوده است دارای عملکرد بهتری نسبت به دیگر دانش آموزان بوده اند (۱۰). در مطالعه حاضر عدم وجود ارتباط این متغیر با آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان را شاید بتوان به تبادل ناکافی اطلاعات بین والدین و فرزندان منسوب نمود.

بین آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام نسبت به کم خونی فقر آهن و شغل والدین رابطه معنی داری دیده نشد. در مطالعه حسینی و همکاران نیز شغل پدر بر سطح نگرش تاثیر معنی داری نداشت اما روی عملکرد تاثیر مثبت داشته است ($P=0.01$) (۸).

بین متغیرهای آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان با نوع مسکن رابطه معنی داری دیده نشد. یافته های پژوهش شاکری نژاد و همکاران نشان داد دانش آموزانی که دارای مسکن شخصی بودند میزان آگاهی بیشتری نسبت به دیگر دانش آموزان داشتند و عملکرد بهتری از خود نشان دادند که این شاید به این علت باشد که به هر حال خانواده های دارای مسکن شخصی به نسبت دارای وضعیت معیشتی بهتر و در نتیجه قدرت خرید و انتخاب بهتری می باشند (۱۲).

بین آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام نسبت به کم خونی فقر آهن و تعداد فرزندان خانواده رابطه معنی داری دیده نشد. مطالعه حسینی و همکاران نشان داد میزان آگاهی خوب دانش آموزانی که در خانواده های با فرزند کمتر زندگی می کنند بالاتر از دانش آموزانی است که در خانواده های با فرزند زیاد زندگی می کنند ($P<0.04$) (۸).

بین آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام نسبت به کم خونی فقر آهن و درآمد خانوار رابطه معنی داری دیده نشد. اما در پژوهش شاکری نژاد و همکاران مشاهده شد که متوسط درآمد خانواده روی نگرش دانش آموزان تاثیر داشته است. بدین صورت که میانگین امتیاز نگرش در دانش آموزانی که متوسط درآمد خانواده آن ها ۴۰۰/۰۰۰ تومان به بالا بوده است بیشتر از دانش آموزان دیگر بوده است که این شاید به افزایش قدرت خرید خانواده برگردد که با خرید بیشتر و متنوع تر مواد غذایی در خانه موجب شناخت بهتر دانش آموزان و افزایش نگرش مثبت آن ها نسبت به تغذیه این دوره سنی گردد (۱۲). بالا بودن سطح آگاهی و نگرش والدین دانش آموزان با خانوارهای کم درآمد شاید دلیل عدم ارتباط این متغیر با آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان باشد. در مطالعه حاضر بین عملکرد دانش آموزان و رشته تحصیلی رابطه معنی

داری مشاهده شد ($P=0.018$) اما علی رغم انتظار محققین بین آگاهی و نگرش و این متغیر رابطه معنی داری مشاهده نشد، سطح عملکرد در دانش آموزان رشته تجربی نسبت به سایر رشته ها بهتر بود. این مطلب را می توان به محتوای دروس دانش آموزان رشته علوم تجربی منسوب نمود.

این مطالعه نشان داد اکثریت دانش آموزان مورد مطالعه از آگاهی، نگرش و عملکرد مناسبی در خصوص کم خونی فقر آهن برخوردار نبودند. این نتایج لزوم تدوین برنامه آموزشی جهت ارتقای سطح آگاهی دانش آموزان، تقویت نگرش مثبت و عملکرد آنان را نسبت به کم خونی فقر آهن خاطر نشان می کند. آگاهی از عوامل موثر در ایجاد کم خونی و راه های پیشگیری از آن گامی موثر در جهت کاهش عوارض است. چون آگاهی منشاء بسیاری از عملکردهای انسان می باشد. بنا بر این لازم است جهت بالا بردن آگاهی، نگرش و عملکرد دختران دبیرستانی برنامه آموزشی مناسب و متناسب با پیشگیری از ابتلاء به آنمی فقر آهن طراحی گردد. حضور هر روزه دختران دانش آموز در مدرسه و قرار داشتن آن ها در بهترین شرایط یادگیری فرصت مغتنمی است که این برنامه را در اختیار آن ها قرار دهیم. با توجه به نامطلوب بودن سطح عملکرد دختران دبیرستانی شهر ایلام در مورد کم خونی در سایر رشته ها نسبت به رشته تجربی به نظر می رسد گنجاندن مباحث مرتبط در برنامه آموزشی درسی سایر رشته ها نیز می تواند در پیشگیری از این بیماری موثر واقع شود. آگاهی بالای مادران یکی از عوامل مهم افزایش آگاهی دختران و در نتیجه ارتقاء سلامت خانواده و جامعه می باشد. بنا بر این با افزایش آگاهی مادران نیز می توان، آگاهی، نگرش و عملکرد دانش آموزان در ارتباط با کم خونی فقر آهن را ارتقاء داد.

سپاسگزاری

از کلیه مسئولین آموزش و پرورش، مدیران مدارس و نیز دانش آموزان دبیرستانی شهر ایلام که ما را در انجام این تحقیق یاری نموده اند تشکر می نماییم. لازم به ذکر است که این مطالعات با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام انجام گردید که بدین وسیله از ایشان سپاسگزاری می شود.

References

1. Rezaiepour A, Yavari P, Mahmoudi M, Fili S. [Study of the practice of female medical students in the prevention of iron deficiency anemia due to menstruation]. *Tehran Uni Med J* 2002;8:50-9. (Persian)
2. McLean E, Cogswell M, Egli I, Wojdyla D. World wide prevalence of anaemia WHO vitamin and mineral nutrition information system 1993-2005. *Public Health Nutr* 2009;12:444-54
3. Mehrabian F, Valipour R, Kasmaei P, Atrkarroshan Z, Mahdaviroshan M. [Survey of status and nutritonal behavior to prevention of iron deficiency anemia among high shcool girls in Babol city]. *J Urmia Nurs Midwif* 2014;11:1015-23. (Persian).
4. Sadeghi F, Jafari H, Pourmohammad A, Rahimi SH, Aminzadeh C, Mohammadi R, et al. Effect of education on knowledge attitude and practice of girl students in secondary schools Baneh comments about iron deficiency anemia. *Jundishapur Sci Med J* 2012;4:39-46.
5. Shakouri S, Sharifirad GH, Golshiri P, Hassanzadeh A, Shakouri M. [Effect of PRECEDE model based educational program on the control of iron deficiency anemia in high school students in the city of Talesh]. *Arak Med Uni J* 2009;12:47-56. (Persian).
6. Nabizadehasl L, Ahadi Z, GHardashi Z, Mozaffarikhosravi H. Comparison of on knowledge, attitude and practice of women toward Iron deficiency anemia and consumption of iron supplements in Yazd and Urmia 2011. *Jundishapur Sci Med J* 2012;4:57-65.
7. Ivanbqa R, Mashoufi M, Hosseini Hq M, Vakili G, Mahmoudikelly M, Shahrivar F. Effect of education on knowledge, attitude and practice of students in middle school girls Khalkhal of iron deficiency anemia. *J Health* 2010;1:57-66.
8. Hsyny M, Challenger M, Shojaeizadeh D, Pishva H. [Assess the knowledge, attitude and practice of school- girls Ghaemshahr of iron deficiency anemia it]. *Toloo Behdasht* 2007;5:37-43. (Persian)
9. Mozaffarikhosravi H, Norishadkam M, Fqyayy Y. [The prevalence of iron deficiency anemia among high school girls in Yazd]. *J Shahied Sdoughi Uni Med Sci Yazd* 2009;17:135-141. (Persian)
10. Shahnazi H, Tabarishfahani M, Azarbin S, Hassanzadeh A, Charkazi A, Moodi M. Impact of education based on PRECEDE model on knowledge, attitude and behavior of grade two guidance school girls regarding iron deficiency anemia in Isfahan Iran. *J Health Sys Res* 2012;8:773-81.
11. Amirkhani MA, Ziaedini SH, Dashti M, Aminaei T, Ardalan G, Mirmoghtadaee P, et al. [The prevalence of anemia among school students in a national screening program in Iran]. *J Isfahan Med School* 2009;26:381-6. (Persian)
12. Shakerinejad SH, Kykhany B, Luriezadeh M, Jarvndy F, Tavakoli A, Hajinajaf S. [Effect of nutritional education on knowledge, attitude and practice of girl students in Ahwaz in the case of iron deficiency anemia (IDA)]. *Toloo Behdasht* 2007;5:18-26. (Persian)
13. Fesharakinia A, Sharefzadeh GH, Sadrzadeh M, Segholmehgy H. [The prevalence of iron deficiency anemia among Birjand high school students]. *J Birjand Uni Med Sci* 2007;14:55-61. (Persian)
14. Fallahi A, Rashidi M, Ebrahimzadeh F, Karbasi SH, Shokrollah N. [Effect of Nutrition Education on the status of iron deficiency anemia among high school girls]. *J Shahrekord Uni Med Sci* 2010;12:37-45. (Persian)
15. Jafari F, Kholdi N, Karimi A. [Effectiveness of an educational program on mothers knowledge about iron deficiency anemia]. *Koomesh* 2012;13:419-26. (Persian)
16. Abedini Z, Mousavilotfi M, Parvizi F. [Prevalence of iron deficiency anemia (IDA) and its related factors in school age children]. *Pejouhandeh* 2010;15:208-12. (Persian)
17. Ejidokan o. Community to pregnancy anemia, iron and folate supplementation in urban and rural Lago, south western Nigeria. *Midwifery* 2000;16:89-95.
18. Mansourian M, Shafieyan Z, Qorbani M, Rahimzadehbazraki H, Charkazi R, Asayesh H, et al. Effect of nutritional education based on HBM model on anemia in Golestan girl guidance school students. *J Health Edu Health Prom* 2013;1:51-6.

◆ **Assessing Knowledge Attitude and Practice of Ilam
Girl High School Students Towards Iron
Deficiency Anemia 2013**

Shahalvand F¹, Ghazanfari Z², Gholami Parizad E^{*1}, Pournajaf A³, Ranjbar E⁴

(Received: October 27, 2014

Accepted: April 22, 2015)

Abstract

Introduction: Iron deficiency anemia (IDA) is a serious issue of health care and is one of the most important nutritional problems in the world. This study was aimed to assess knowledge, attitude and practice of female students in Ilam city considering IDA in 2013.

Material & methods: In this descriptive (cross-sectional) study, 291 high school girl students participated selected by cluster random sampling from 25 schools in the city of Ilam,. The Data were collected by valid and reliable questionnaire and were analyzed by SPSS16 software.

Findings: The results show that 18.2% of the students had good knowledge, 49.5% good attitude and 13.7% had a good

behavior. Chi-square test shows a significant relationship between student practice about IDA and their field of Study ($p < 0.05$). But the relationship between the knowledge, attitude and practice of students about IDA and other demographic variables was not statistically significant ($p > 0.05$).

Discussion & Conclusion: According to the result of this study and the importance of IDA and its consequential effect on learning and educational failure, performing the educational program about IDA for this group of students seems necessary.

Keywords: Knowledge, Attitude, Practice, Anemia, Iron deficiency, Ilam, High school student girls

1. Dept of Public Health, Faculty of Public Health, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran

2. Dept of Health Education, Faculty of Public Health, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran

3. Dept of Occupational Health, Faculty of Public Health, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran

4. Dept of Food and Drug, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran

* Corresponding author: E-mail: Eskandar-Parizad@yahoo.com